

Nr 113.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till överståthållarämbetet för budgetåret 1941/42; given Stockholms slott den 28 februari 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under femte huvudtiteln, punkterna 158 och 159, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1941/42 beräkna

dels till Överståthållarämbetet m. m.: Avlöningar ett förslagsanslag av 560,000 kronor,

dels ock till Överståthållarämbetet m. m.: Omkostnader ett förslagsanslag av 115,000 kronor.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga dessa anslagsfrågor.

I riksstaten för löpande budgetår finnas upptagna ett förslagsanslag till Överståthållarämbetet: Avlöningar å 141,600 kronor och ett förslagsanslag till Överståthållarämbetet: Omkostnader å 15,700 kronor. Vidare har under rubriken Överståthållarämbetet: Ersättning till Stockholms stad för vissa kostnader för avlöning åt exekutionsbetjäningen m. m. anvisats ett obetecknat anslag å 25,300 kronor.

I skrivelse den 4 april 1940 hemställde *stadskollegiet i Stockholm*, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för upptagande av förhandlingar med staden rörande överståthållarämbetets uppförande å kronans stat och en reglering av de frågor, i vilka staden i jämförelse med andra städer ännu intoge en särställning i förhållande till staten. Kungl. Maj:t förklarade sig därefter den 7 juni 1940 vilja medverka vid tillsättandet av en för staten och Stockholms stad gemensam kommission med uppgift att utföra undersökningar och föra förhandlingar i de spörsmål, som avsåges i stadskollegiets framställning, samt utsåg ordförande och två representanter för staten i kommissionen. Från stadens sida tillkallades för ändamålet likaledes två representanter.

I ett den 30 oktober 1940 dagtecknat betänkande (Statens off. utredn. 1940: 28) har kommissionen — 1940 års förhandlingskommission — framlagt förslag angående uppgörelse mellan kronan och staden rörande överståthållarämbetets och vissa ämbetet underställda myndigheters uppförande å riksstaten mot ersättning från stadens sida till kronan. Därjämte har en ekonomisk reglering föreslagits beträffande rannsakningsfängelset. Villkoren för en uppgörelse har kommissionen sammanfattat i ett förslag till avtal mellan kronan och Stockholms stad. Av avtalsförslaget framgår bland annat, att de under överståthållarämbetet hörande myndigheter, som avsetts skola jämväl beröras av avtalet, äro åklagarmyndigheten, exekutionsverket och fastighetsregisterkontoret. Polisverket och polisdomstolen omfattas däremot ej av avtalet. Kronan skall enligt förslaget bestrida utgifterna för ämbetet men samtidigt äga uppbära å detta belöpande inkomster, varjämte staden skall efter visst procenttal deltaga i kronans kostnader. Statens andel av de sammanlagda kostnaderna, vilka uppskattats till 4,493,809 kronor, har för nästa budgetår beräknats till 15 procent. Avtalet har föreslagits skola träda i kraft den 1 juli 1941.

Vid min anmälan av förevarande anslagsfrågor i årets statsverksproposition framhöll jag, att jag då ej vore beredd att till prövning upptaga det av förhandlingskommissionen framförda förslaget, men att jag emellertid ansåge mig böra räkna med att proposition i ämnet kunde komma att framläggas för innevarande års riksdag med utgångspunkt från önskvärdheten av en reglering av ifrågavarande angelägenhet från ingången av nästa budgetår.

Enligt de preliminära kostnadsberäkningar, som verkställdes i samband därmed, uppskattades statens bidrag till avlöningar till överståthållarämbetet, åklagarmyndigheten, exekutionsverket och fastighetsregisterkontoret för nästa budgetår till i runt tal 560,000 kronor och bidraget till omkostnader till

omkring 115,000 kronor. Vid förslaget realiserande skulle de nuvarande anslagen till överståthållarämbetets avlöningar och omkostnader utgå och ersättas med två nya anslag, förslagsvis betecknade överståthållarämbetet m. m.: avlöningar och överståthållarämbetet m. m.: omkostnader. Anslaget till överståthållarämbetet: ersättning till Stockholms stad för vissa kostnader för avlöning åt exekutionsbetjäningen m. m. komme att bortfalla.

Jag hyser alltjämt den uppfattningen, att betydande fördelar skulle vinnas genom överståthållarämbetets uppförande på kronans stat. Mot de huvudprinciper, vilka ligga till grund för 1940 års förhandlingskommissions förslag i ärendet, anser jag mig icke ha anledning till erinran. Vid remissbehandlingen av förslaget har emellertid av statskontoret, riksräkenskapsverket och allmänna lönenämnden ifrågasatts, huruvida icke vissa organisatoriska och lönetekniska spörsmål böra närmare undersökas, innan ett slutgiltigt förslag förelägges riksdagen. Jag ansluter mig till denna uppfattning och har för avsikt att senare denna dag hos Kungl. Maj:t hemställa om bemyndigande att föranstalta om en dylik omprövning.

Då resultatet av denna prövning icke kan föreligga vid sådan tidpunkt, att förslag i ämnet hinner föreläggas årets riksdag, har man sålunda att för nästa budgetår utgå från ett bibehållande av gällande ordning. I det följande beräknar jag sålunda under tre skilda anslag medel till ämbetets avlöningar och omkostnader samt till ersättningen till Stockholms stad för vissa kostnader för avlöning åt exekutionsbetjäningen m. m.

1:o) **Överståthållarämbetet: Avlöningar.** Enligt gällande fördelning av kostnaderna för avlöningar vid ämbetet skall staten avlöna — förutom överståthållaren och underståthållaren — tjänstemännen å ämbetets kansli.

Den 5 maj 1939 har Kungl. Maj:t fastställt av riksdagen godkänd personalförteckning för överståthållarämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40. Förteckningen finnes införd i statsliggaren för innevarande budgetår å sid. 264.

Därjämte har Kungl. Maj:t den 26 april 1940 fastställt följande avlöningsstat för överståthållarämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till överståthållaren och underståthållaren .. kronor 11,681: 45

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Överståthållaren.....	4,681: 45	—	4,681: 45
Underståthållaren	5,000: —	2,000: —	7,000: —
Summa	—	—	11,681: 45

2. Avlöningar till övriga tjänstemän å ordinarie stat, *förlagsvis* ..... kronor 84,700: —
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förlagsvis* ..... » 3,000: —

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	20,500:—	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis	»	<u>100:—</u>	kronor 20,600:—
5. Särskilda löneförmåner till överståthållaren och underståthållaren:			
a. Taffelpenningar till överståthållaren	kronor	2,001:—	
b. Lönetillökning till överståthållaren	»	2,317:55	
c. Tillfällig löneförbättring till överståthållaren och underståthållaren	»	<u>7,600:—</u>	» 11,918:55
6. Rörligt tillägg, förslagsvis	»		» 9,700:—
		<u>Summa förslagsanslag</u>	<u>kronor 141,600:—</u>

I skrivelse den 9 augusti 1940 har *överståthållarämbetet* framlagt förslag till beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår till ämbetets avlöningar samt därvid anfört följande.

Ämbetet hade vid förslaget utarbetande funnit med hänsyn till rådande krisförhållanden angeläget att söka snävt begränsa anslagsbeloppen i förhoppning att det med iakttagande av yttersta sparsamhet komme att vara ämbetet möjligt att med sålunda nedpressade anslagsbelopp täcka oundgängliga behov. Beträffande avlöningen till de ordinarie befattningshavarna, vilka löner utginge enligt givna bestämmelser, vore anslaget givetvis utom ämbetets påverkan. I fråga om avlöningen till den icke-ordinarie personalen hade ämbetet åtnöjt sig med att upptaga detsamma till samma belopp som för innevarande budgetår i förhoppning att det trots den av kristiden föranledda, ständiga ökningen av arbetet — särskilt inom exekutivväsendets område — skulle vara ämbetet möjligt att genom lämplig anordning av arbetet få detsamma utfört på önskvärt sätt utan att till följd därav ett överskridande av anslaget skulle visa sig ofrånkomligt.

I anslutning härtill har *överståthållarämbetet* icke funnit annan ändring i ämbetets avlöningsstat påkallad, än att anslagsposten till avlöningar till övriga tjänstemän å ordinarie stat borde ökas med 3,200 kronor.

Till ämbetets avlöningar skulle därför för nästa budgetår erfordras tillhoppa (141,600 + 3,200) 144,800 kronor.

I detta sammanhang synes böra upptagas till prövning en av *överståthållarämbetet* i skrivelse den 7 oktober 1940 gjord framställning om höjning av ersättningen till den hos ämbetet tjänstgörande försvarsassistenten. Enligt gällande bestämmelser utgår ersättning till försvarsassistent dels med ett fast belopp å 800 kronor för år, dels ock med dagarvode å 8 kronor under tjänstgöringsperiod. Tjänstgöringen för assistenten hos *överståthållarämbetet* har för innevarande budgetår bestämts till högst 11 månader.

Efter en redogörelse för den inställning till frågan om försvarsassistenternas arvoden, som försvarskommissionen och länsstyrelseutredningen tidigare intagit, har *överståthållarämbetet* i skrivelsen anfört i huvudsak följande.

Vid en revision av arvodesbestämmelserna kunde det synas ligga nära till hands att anknyta till försvarskommissionens förslag om att försvarsassistenterna i avlöningshänseende skulle jämföras med rullföringsbefäl-

havarna. En sådan anordning kunde måhända också anses riktig, när det gällde försvarsassistenterna i de medelstora länen, men syntes icke göra tillräcklig rättvisa åt försvarsassistenten hos ämbetet. Vid frågans bedömande borde beaktas, att överståthållarämbetet hade en arbetsbörda, som vore väsentligt större än den största länsstyrelsens. Huvudstadens folkmängd motsvarade ju i och för sig sammanlagda folkmängden i 2 à 3 medelstora län. Och därtill komme, att ämbetets arbetsbörda till följd av att befolkningen i dess helhet vore koncentrerad till en enda ort vore förhållandevis långt mera tyngande än vad en jämförelse efter folkmängden kunde synas giva vid handen. De synpunkter, som nu anförts beträffande ämbetets arbetsbelastning i allmänhet, gällde även beträffande försvarsassistentens speciella arbetsuppgifter. Med hänsyn till nu nämnda förhållanden syntes ämbetets försvarsassistent hava en väsentligt mycket mer krävande arbetsbörda än rullföringsbefälhavarna. Vid denna jämförelse hade ämbetet särskilt fäst sig vid att rullföringsbefälhavarnas arbete till övervägande del utgjordes av rena expeditionsgöromål. Ett jämställande i lönehänseende av försvarsassistenten hos överståthållarämbetet med rullföringsbefälhavarna skulle därför enligt ämbetets uppfattning innebära en uppenbar undervärdering av försvarsassistentens befattning.

Efter vad överståthållarämbetet inhämtat, hade Kungl. Maj:t genom brev den 24 november 1939 fastställt ersättningsbestämmelser för officer, som bestrede full tjänstgöring såsom militärassistent hos vattenfallsstyrelsen. Enligt dessa bestämmelser åtnjöte å nämnda assistentbefattning officer, som med pension avgått från beställning å aktiv stat, dels ett årligt arvode med 1,200 kronor, varå dyrtidstillägg icke utginge, dels ett årligt arvode å 3,180 kronor jämte dyrtidstillägg. För bedömande av beskaffenheten av de arbetsuppgifter, som åvilade denne militärassistent, hade överståthållarämbetet beretts tillfälle taga del av ett inom vattenfallsstyrelsen utarbetat förslag till arbetsordning för befattningshavaren ifråga. Såvitt ämbetet av bestämmelserna i denna arbetsordning kunnat finna, måste de göromål, som ankomme på försvarsassistenten hos ämbetet, snarast anses mera maktpåliggande än de, som åvilade berörde militärassistent. Med hänsyn därtill ansåge sig ämbetet med fog kunna föreslå, att försvarsassistenten hos ämbetet från och med nästa budgetår erhöles ersättning efter samma grunder, som gällde för militärassistenten hos vattenfallsstyrelsen.

Statskontoret har i yttrande över framställningen framhållit:

Statskontoret ville icke bestrida, att vissa skäl måhända kunde anföras för en ökning av arvodet till försvarsassistenten hos överståthållarämbetet. Ämbetsverket ansåge emellertid, att en reglering av arvodet till nämnda tjänsteman endast borde ske i samband med en allmän översyn av arvoden till försvarsassistenterna och under hänsyntagande jämväl till storleken av de arvoden, som i övrigt utginge å befattningar, avsedda för pensionerade officerare. En överarbetning av det militära arvodessystemet komme i sin tid att företagas av de av Kungl. Maj:t den 22 juni 1939 för sådant ändamål tillkallade sakkunniga, ehuru väl arbetet därmed för närvarande vilade. Statskontoret ville vidare framhålla, att tillräcklig erfarenhet ännu icke syntes föreligga rörande försvarsassistenternas arbetsbörda under normala förhållanden och att fördenskull tidpunkten för den vid befattningarnas tillkomst förutsatta omprövningen av arvoden ännu icke syntes vara inne.

Vad först angår överståthållarämbetets hemställan om en förhöjning av det till försvarsassistenten för närvarande utgående arvodet, vill jag erinra om att liknande framställningar gjorts av vissa länsstyrelser i fråga om de

Departements-
chefen.

till dem knutna försvarsassistenterna. I yttranden häröver har statskontoret under åberopande av i huvudsak samma skäl, som statskontoret anfört i nu ifrågavarande ärende, avstyrkt en arvodesreglering för försvarsassistenternas del. Vid min anmälan av länsstyrelseframställningarna i årets statsverksproposition framhöll jag, att jag delvis på av statskontoret anförda skäl och med hänsyn till de statsfinansiella förhållandena icke för närvarande kunde biträda de framförda önskemålen. Enligt min mening bör i överensstämmelse härmed med en prövning av frågan om storleken av det till överståthållarämbetets assistent utgående arvodet jämväl tills vidare anstå.

Vad angår överståthållarämbetets förslag i övrigt, innebär detta ett bibehållande under nästa budgetår av en oförändrad personaluppsättning. Här emot har jag ingen erinran att göra. I anslutning till de nya grunderna för uppställningen av avlöningsstaterna böra de olika posterna i ämbetets avlöningsstat beräknas på följande sätt.

Till avlöningar till överståthållaren och underståthållaren bör avses oförändrat belopp, 11,681 kronor 45 öre.

Anslagsposten till avlöningar till övriga ordinarie tjänstemän torde få uppföras med 83,000 kronor, medan anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör upptagas till oförändrat belopp, 3,000 kronor.

Till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknar jag 28,000 kronor.

Anslagsposten till särskilda löneförmåner till överståthållaren och underståthållaren bör uppföras med oförändrat belopp, 11,918 kronor 55 öre.

Slutligen kan anslagsposten till rörligt tillägg uppskattas till 16,700 kronor.

Enligt dessa beräkningar skulle till avlöningarna vid överståthållarämbetet för nästa budgetår åtgå sammanlagt (11,681: 45 + 83,000 + 3,000 + 28,000 + 11,918: 55 + 16,700) 154,300 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för överståthållarämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till överståthållaren och underståthållaren ..... kronor 11,681: 45

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Överståthållaren	4,681: 45	—	4,681: 45
Underståthållaren	5,000: —	2,000: —	7,000: —
Summa	—	—	11,681: 45

2. Avlöningartillövriga ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	83,000:—
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis.....	»	3,000:—
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	28,000:—
5. Särskilda löneförmåner till överståthållaren och underståthållaren:		
a. Taffelpenningar till överståthållaren	kronor	2,001:—
b. Lönetillökning till överståthållaren.....	»	2,317: 55
c. Tillfällig löneförbättring till överståthållaren och underståthållaren	»	7,600:—
6. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	16,700:—

Summa förslagsanslag kronor 154,300:—;

dels ock till Överståthållarämbetet: Avlöningar för budgetåret 1941/42 anvisa ett förslagsanslag av ..... kronor 154,300

2:o) **Överståthållarämbetet: Omkostnader.** För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 15,700 kronor. Härav hava avsetts 14,700 kronor till expenser och 1,000 kronor till publikationstryck. Vidare har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av anslagsposten till expenser må till bränsle, lyse och vatten tagas i anspråk 800 kronor, medan återstoden, 13,900 kronor, beräknats för övriga expenser.

I skrivelse den 9 augusti 1940 har *överståthållarämbetet* hemställt om anvisande av medel för ändamålet för nästa budgetår. Ämbetet har därvid i fråga om medelsbehovet till expenser beräknat oförändrat belopp, 800 kronor, till bränsle, lyse och vatten, medan till övriga expenser upptagits 14,000 kronor, innebärande en höjning med 100 kronor. Även till publikationstryck har ämbetet räknat med ökade kostnader, i det för ändamålet äskats 1,500 kronor mot 1,000 kronor för innevarande budgetår. I anslutning härtill skulle anslaget till omkostnader uppföras med (800 + 14,000 + 1,500) 16,300 kronor.

I överståthållarämbetets omkostnadsstat för nästa budgetår skall i överensstämmelse med numera gällande regler upptagas en ny anslagspost, betecknad sjukvård m. m. För ändamålet torde få beräknas 900 kronor.

Vidare tillstyrker jag, att till expenser upptagas sammanlagt 14,800 kronor, därav till bränsle, lyse och vatten oförändrat belopp, 800 kronor, samt till övriga expenser 14,000 kronor.

Slutligen synes anslagsposten till publikationstryck böra i enlighet med ämbetets förslag höjas med 500 kronor till 1,500 kronor.

Departements-
chefen.

Ämbetets omkostnader skulle sålunda för nästa budgetår kunna beräknas till (900 + 14,800 + 1,500) 17,200 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överståthållarämbetet*: *Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av ..... kronor 17,200

3:o) **Överståthållarämbetet: Ersättning till *Stockholms stad för vissa kostnader för avlöning åt exekutionsbetjäningen m. m.** Sedan ett flertal budgetår tillbaka har för ändamålet anvisats ett obetecknat anslag å 25,300 kronor. Rörande arten av de kostnader, som bestridas från anslaget, får jag hänvisa till den redogörelse i ämnet, som finnes intagen å sid. 265 i statsliggaren för innevarande budgetår.

I skrivelse den 9 augusti 1940 har *överståthållarämbetet* hemställt om oförändrat anslagsbelopp, 25,300 kronor, för nästa budgetår.

Departements-
chefen.

Då jag icke har någon erinran att göra mot överståthållarämbetets förslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överståthållarämbetet*: *Ersättning till Stockholms stad för vissa kostnader för avlöning åt exekutionsbetjäningen m. m.* för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av .... kronor 25,300

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.